

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204500

UNIVERSAL
LIBRARY

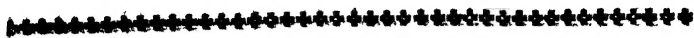
OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. T81.6/V458 Accession No. T 3180

Author వేంకట పాఠ్యజ్యోతిర

Title భావ సంకేత నమ.

This book should be returned on or before the date
last marked below.

సన్య సాహిత్య మాల

భావ సంకీర్తనము

వేంకటాచలంధర
ప్రజ్ఞానానందాచార్యులు
కీర్తనానందాచార్యులు. (కవి)

జనమంతా సంతోషపడేలా ఉండాలి అని కోరుకుంటున్నాను

గౌరవ సంపాదకులు :

శ్రీ తల్లావజ్ఞల విన రంకర శాస్త్రి

శ్రీ బేపులవల్లి కృష్ణ శాస్త్రి

గౌరవ సహాయ సంపాదకుడు :

శ్రీ జనమంచి కామేశ్వర రావు

సంపాదకుడు :

శ్రీ బాలాంత్రిపు సత్యనారాయణ రావు

జనమంతా సంతోషపడేలా ఉండాలి అని కోరుకుంటున్నాను

భావ సంక్లిష్టతను సాధారణంగా అర్థం చేసుకోవడానికి సహజంగా ఉన్న అభిరుచిని ప్రోత్సహించే ప్రయత్నం.

భావ సంక్లిష్టతను

శ్రీ వేంకట పార్వతీశ్వర కవులు

శ్రీ శివ శంకర శాస్త్రి పీఠిక

1943

ఆంధ్ర ప్రచారిణి లిమిటెడ్

రాజమహేంద్రవరము

ఈ పుస్తకం ప్రచురించినందుకు ఆంధ్ర ప్రచారిణి లిమిటెడ్ కు ధన్యవాదాలు తెలియజేయబడినవి.

స ర్వ స్వా మ్య ప ం క తి త మ్
యోవటి మార్పు: దీసెంతరు గారకి

సుజన రంజనీ ముద్రాకారి
రాజమహేంద్రవరము

వీ రి క

౧

ముద్రణసౌకర్యాలు బాగా విస్తృతమైనవారితో సహితము గ్రంథాలు క్రవణం ద్రియంకంటే నయనంద్రియానికే నష్టమవుతున్నవి. నిజానికి శత్రు కన్న శ్రోత్రమే సాహిత్యమధనం ముగ్రంగా సమకూర్చుకో గలుగుతుంది. ఈ భావ సంతోష కార్యం చూపుటకు ఒక రకం, వతనానికి మరొక రకం. ముద్రణలో ముద్దుకోసం ఇలా జరిగింది. వతనాలో ఒక ఘనమూ ఉన్నది, ఒక బాధా ఉన్నది. సామాన్యదృష్టికి ఈవుస్తకం ఛందోబద్ధమనిపించదు. వద్యరచనా ప్రవీణులుకూడా ప్రథమవీక్షణములో అంతర్భూత అవగతం చేసుకోలేరు. ఇది నీసపద్యా అని చెప్పినా, కొన్ని వాదించినవారున్నారు.

నీసము అని గ్రహించినా, నడకలో మడకపేచీలు తరుచుగా తగులుతవి. తిక్కనాదుల నీసములో తిక్కనక బాగా ఉన్నది. శ్రీనాథుని సిద్ధలేఖనీ ప్రభావంచేత నీసం సాఫీ తేరి ముచ్చట మయిపోయింది! కొక్కొండ వెంకట రత్న శర్మ నీసము జాతిలో తక్కువ దనుకొని పక్షములు పెంచి వెండి బంగారాలు చేసినా, అ తెండి జర్మకు పెండ్లిదలెనూ, బంగారము కాకిలం గారము వలెనూ గారనం పొందలేక పోయింది. విశ్వాత్కావ్యకర్తలు చిత్ర రీతులలో నీసమును కలిగిపోసి భావసంతోషము అ కార ప్రకాశాలు అపొదించారు.

శత్రువాలు వచనమే పక్క మనే భ్రమ కలిగేలాగ గడవిక చేస్తారు. పొరాణిపల్లెలో వచనం రుచిరమై పద్యభోజిగా ప్రమాదం కలిగిస్తుంది. కొంతరు కవులు పద్యము గద్యముకన్న పలుకనై కర్తరసానునం కాదు

పోతుంది. శ్రవణ సుభగం కొని వ్యక్తికన్న వచనమే వాంఛనీయము. గద్యభోరణికి, పద్యభోరణికి తగినంత తారతమ్యం ఉంటేనే స్వారస్యము. ఆంధ్రపద్యం ప్రాయశఃకంగా కర్తృకర్మక్రియా సరణిలో సాగుతూ ఉంటుంది. ఆ విధానంలో సారశ్యము ఉన్నది, చప్పనము ఉన్నది. అంతే వద్యాన్ని గద్యగతిలోనే పట్టు పట్టి వడిపిన భావుకుల ప్రయత్న మేమో గ్రహించడంకూడా కర్తవ్యమే.

Wordsworth's Lyrical Ballads పీఠిక చదివినను ౧౯౦౯ ను వత్సరంలో పద్యము గద్యములాగ ప్రయత్న పూర్వకంగా పోనిచ్చారు. మామూలు మాదిరిలో చదివితే సరిగ్గా మైన వచనంవలె వాచకానికి కేలీ లేదు; మర్నము గ్రహించి చదివితే మజా ఉండేది. మిత్రుల ఉపదేశమువల్ల వచన విధానాన్ని విడిచిపెట్టాను.

సామాన్యంగా వృత్తపాదాలను మడత వేసి ఒకటి రెండు చేసి, అప్పు టెయ్యడం అలవాటు. ఆ లెక్కన నాలుగు పాదాలు ఎనిమిది అవుతవి. శ్రీ మద్భక్తకృష్ణ వైశాఖికులు అనే కావ్యసందోహంలో వృత్తము ఆరుపాదాలుగా ఆచ్ఛిత్తించాడు. శ్రీ కవికొండ్రు వెంకట రావు వృత్తము బహు పాదాలుగా ముద్రించినాడు.

సంస్కృతవృత్తము రెండు రెళ్ళు నాలుగు పాదాలుగా ఉంటుంది. ఆంధ్ర లాక్షణికులు సంస్కృత చ్ఛందోమార్గప్రకారం రెలుగు వద్యానికి నాలుగు పాదాలు విధించారు. న్యాయులు పాద పరిగణనకన్న వాక్యధారను బట్టి గణనియమము కర్తవ్యమని శ్రీ వేటూరి ప్రభాకర శాస్త్రి పాడులన్నారు. శ్రీ గిడుగు సీతావతి మతము బాగా అటువంటిదే. కాబట్టి వద్యాన్ని నాలుగుకోళ్ళ మ.చము చేయ నక్కర్లే లేదనీ, శ్రీ కవికొండ్ర వెంకట రాయ కవివలె కావలసి వంత పంక్తివిభాగము విధించవలె ననీ కొందరు పరితల భావము. Dadaists అనే చిత్రకవులు ఈ పద్ధతి అవలంబించారు

9

భారతీయ కవులకు భక్తి ఉగ్రపాల్గొనే పెట్టిందనే చెప్పవచ్చు. మహా కవులు మొదలు మామూలు కవులవరకూ అందరూ యత్నించి తో భగవంతుని చేసినవారే. మహా పాపాత్ముల మాట యేమో కాని మానవ సామాన్య హృదయం ప్రార్థనా శీల మనే ప్రాజ్ఞులు నిర్వచించారు. అర్థి కలిగి ఉన్నాడు భగవత్ప్రార్థన పరిపాటి. అర్థభక్తికి అగ్రస్థానం లేదు, కాని తర్వాత స్థానం ఉన్నది. సుఖసమయంలోమాత్రా ఈశ్వరప్రార్థన చేసేవారు ఎందరో ఉన్నారు. “ప్రార్థనా బలం చిర పర్యటాలుమాత్రా కదలుతవి” అన్నారు భక్తులు.

దుఃఖత్రయముచేత అభిభూత మైన ఈశాంకానికి విశైకగమ్యం ఈశ్వరుడే. “సృజామేకో గమ్య స్తవ మపి పయసా మర్జన ఇహ” కవులూ, భక్తులూ తమ కష్టాలను భగవంతునికి విన్నవిస్తారు. లోపలకు విడుగు తుట్టుతుంది, కాని విపదానికి విశ్వేశ్వరునికి వినుగు లేదు.

భగవదంశ ఉండడంచేతనే గ్రామ గ్రామంలో ప్రతిష్ఠితులైన దేవతలను సగౌరవించి మన ఆంధ్రకవులు అనేక శతకాలు చెప్పినారు. అది కూడా ఉపాసనాభేదమే. ఉపాసన ఉన్నప్పుడు రూపకల్పన సహజము. తమయిష్టానుసారంగా, యదిభేదాన్ని బట్టి భగవత్ప్రార్థనను శ్రీమూర్తిగానో, పురుషాకృతి గానో, మానుషేతరము గానో భావించి భక్తాదులు వ్రలు తిస్తారు. కొంతమంది నిరాకార తత్వాన్నే ఉపాసిస్తారు. విప్రకారముగా భగవంతుని చేసినా బాగు పడవచ్చును. “ఏకం సత్, విప్రా బహుధా వదంతి”

ఈ కావ్యకర్తలు భక్తిభావముతో కవిత్వము చెప్పినారు. వీరి ‘ఏకాంత సేవ’ మధురము; ‘బృందావనము’ లో కృష్ణభక్తి వాసింది. ఈ నవీన భావనలకర్తలములో భావానికి ప్రాధాన్యము. “ఇతి యలంకార విస్తృతి

గోరని శుభాంగి" అని తమ కవితా న్యాయ గురించి పార్వతీశ్వరులే చరిత్ర
జారు. రవీంద్రకవి "అమూల విగాన్ భేదేభే తార్ సకల అలంకారః
శుభాపాట తన అలంకారా లన్నింటినీ త్యజిస్తున్నది" అన్నాడు.

గోప్తీప్రార్థనలలో ఉన్నోధనావసరంలో ఇందులో ఏవద్య మయినా
సామాన్యోక్తివలె ఉద్భవించి, ఉపన్యాసము చేయవచ్చు. అటువంటి ఉద్ధే
శముతోనే ఈ కావ్యరచన సాగిం దనిపిస్తుంది.

ఆర్ద్రహృదయాలకూ, భక్తమానసాలకూ ఈ భావసంకీర్తన కావ్యము
ప్రత్యేక దాయక ముపుకుం దను ఆశయుము.

ఇతి శివమ్!

తల్లావజ్ఞుల శివ శంకర శాస్త్రి

సాహితీ సమితి

నవంబరు ౧౯౪౩

భా.వ.సంకీర్తనము

అవతారిక

*

*

ప్రాభవాత్మ యందుఁ బ్రణయశ్రుతుల యందు
ముగ్ధజీవ భావమురళి మోఁగి
సరస భక్తి భావ సంకీర్తనంబయి,
విశ్వవీణ మేళవించుఁ గాక!

*

*

౧

నా భారతి తన మనసువచ్చిన పసిపాపలఁ గూడి
 తొక్కుపల్కులను బల్కు చున్నది.
 తనయీడు చిన్ని బిడ్డలఁ జేరి
 పదములఁ బాడుచున్నది.
 తన ఛెలికత్తెల నెల్ల దగ్గఱఁ జేర్చి
 యోమనగుంట లాడుచుఁ బ్రొద్దు గెంటు చున్నది.
 ఎరవు బొమ్మలఁ దెచ్చి పెళ్ళిళ్ళలో
 గుఱ్ఱెనగూళ్ళను గూర్చు చున్నది.
 ఎపు డీబాల భారతీదేవియే యనఁగఁ బలుకునో—
 పరాత్పరుఁ బొగడునో—
 జగమ్మె బొమ్మరిల్లుగ నాడఁ గలుగునో
 అపుడు పితామహుఁడే యయిపోదును ప్రభు!

౨

శోధించిన కొలఁది సొంపు పెంపగు చున్నదియు,
 దలంచిన కొలఁదిని దగులు మిగులు చున్నదియు,
 వాడుకొను కొలఁదిని వన్నెకెక్కు చున్నదియు,
 గ్రహించిన కొలఁదిని గలకలఁ గళఁదేఱుచున్నదియు,
 గదలించిన కొలఁదిని గలుపువలపుఁదెలుపుచున్నదియును
 నిలిపిన కొలఁదిని నిండుచందురుఁ బోలు నిగ్గుజగ్గుతో
 వెలయు చున్నదియు నగు నా విశుద్ధభావనుమము,
 నా జీవసంజీవనుమము,
 మీఁదుఁ గట్టి యుంటిని నీ వినోదమునకు!
 ఎపు డనుగ్రహించెదవా? నీ యిష్టము ప్రభు!

3

ప్రారబ్ధ మగు నా సుమావణమ్మున,
 వాననాకుసుమమ్ము లనేకములుగ నమ్మివై చితిని;
 చీత్రమ్ములును, వివిధకర్మజోహదములుఁ
 గౌతుకములు నైన పుష్పమ్ముల నమ్మివై చితిని;
 నంచితములును, రసశోభితములు నగు
 మృదులతాంతముల నమ్మివై చితిని;
 నరమ్ములుఁ జిత్రకంచుకములు, నంగీలు,
 నుష్ణీషకములుఁ జెల్లె;
 ఒకపవిత్రహృదబ్జమే యున్నదింక!
 పిలుచుకొనుమయ్య! దీని నావెలయొసంగి,
 వేగనాయంగడిని నెత్తివేయుదుఁ బ్రభు!

౪

గురువులయొద్ద నక్షరములు దిద్ది,
 మాటలు నేర్చి, బహుకోశములు స్మృశించి,
 పెద్దల నేర్పులు పెక్కులు తిలకించి,
 తలఁపుల గరువంబు దాండవింపఁ,
 గరమునఁ గలచుంటి, కల్పనంబులు నేసి,
 నేర్చిన పద్యమున్ మార్చి కూర్చి
 కవి ననుకొంటిని గాని,
 వాక్కులకును, జిత్తంబునకుఁ గూడఁ జేరరాని
 నీ గుణంబుల, నిన్ను, వర్ణించు తెరువుఁ గాన నేరక,
 నా పరికరములెల్ల మూటఁ గట్టి,
 కరములు మోడ్చియుంటిఁ,
 గవిని గానిక దానుడఁ గావుము ప్రభు!

౫

కుక్కగొడుగుక్రిందఁగూర్చుండి, ఛత్రాధిపతిననుకొని,
 జడి బడలువడితి; చలి ముడిగితి; వడ నడలితి;
 కుమ్మరిసారెపైఁ జేరి, భూచక్ర మెల్లనాయధీసంబనినమ్మి,
 దండధరుండనై, కన్నుఁగానక యలజడిఁ బడితిని;
 మేను దెలియక త్రిప్పలు బడితిని;
 నా రాచరిక మెల్ల నాశనమయి పోయినది;
 నా యహంకారభూత ముడిగి పోయినది;
 గొడుగు ముడిగి పోయినది;
 కులాలచక్రంబు తునియ్యలై కూలి పోయినది;
 అధమమర్త్యుడ నని నేఁ డరసితిఁ బ్రభు!

౩.

అణువు బ్రహ్మాండ మానని తెలిసికొని,
 అణుస్వరూపమునఁగన్న లబ్ధిన
 యిసుకకుప్పగాఁగూర్చి,
 యొకయింత తడిచేసి, మిద్దెటింటిని వినిర్మించుకొంటి;
 దానికిఁ దొమ్మిది ద్వారంబు లుంచు కొంటి;
 అది నతెంబని యనఘమయిన నా రత్న
 రాజమందే రహస్యముగనొరులకుఁ దెలియరాకుండ
 దాఁచుకొంటి ననుచుఁ బరాకుగ నుంటి;
 అంత నెఱటిగాలిదొంగయొ కాని యిల్లుఁగూల్చి,
 ఇట్టె నా జీవరత్నంబు నెత్తుకొని యదృశ్యమయ్యె;
 నా కర్మ మే నెఱుంగను ప్రభు!

౭

నీయంతవానిని, నిజముగా నను జడమును తేసితివి!
 నరే! మనను తెచ్చిపెట్టితి వేటికి?
 గిట్టనితనము గాకుండిన, దానికి మొండితనము,
 దొంగతనమ్మును, దొరతనమ్మును, జగలంజెతనమ్ముఁ
 గూలంకషముగ మప్పి,
 కనకమును, గొప్పరాజ్యంబును, గాంతామణులఁజూపి,
 వింతనాటకంబు నాడింప నేటికి?
 కడలనుండి శవ్వుచున్నావా?
 చూచుచున్నావా లేదా?
 తెలియనిది నీదు కర్మమో?
 తెలిసి తెలియనట్టినాకర్మమో!
 నిజమాదుము ప్రభు!

౮

నీనీడలో నుంటి; నీడ నే ననుకొంటి;
 నీడ నే గాదన నేరకుంటి;
 నీడఁ జూచిన వాడ నినుఁ జూడ కుంటిని;
 నీడలో నడకలు నేర్పు కొంటి;
 నీడ యాకృతిఁ జూచి నిజ మనుకొంటిని;
 నీ నిజంబు గ్రహింప నేరనైతి;
 నీడతో మాటాడి నీమాట మఱచితి;
 నీడమాటయు విన నేరనైతి;
 నేను నీనీడ నొదునో కానొ యెఱుఁగఁ గాని,
 యీ నీడవాడను గా నటంచు,
 నీడ నాది గాదనుచును నిశ్చయించుకొంటి,
 నీవాడ నే ననుకొందునె? ప్రభు!

౯

అతఁడు సాలీఁడు; రవ్వంతయు లేఁడు;
 నన్నని నూలు దారంబు పెనిచి నాఁడు;
 కొమ్మల నునిచి చిత్రమ్ముగ జాలమ్ము నల్లబిల్లిగ
 వేగ మల్లి నాఁడు;
 అయ్యళీకాంబర మ్భావిచిత్రదుకూల
 మత్తులఁ దనుపంగ నరసి, బ్రమసి,
 యీగఁనై గాలిలో నెగురక,
 యేదియో జాఱుకొనఁ దలంచి, తుఱునఁ జని
 జాలమునఁ జిక్కి సాలీనిపాలఁ బడితి;
 మోహ ముడిగితి; లోభంబు ముడుచుకొంటి;
 యాతనాశోకజలధిలో నార్తనాదములఁ
 బిలుచుచుంటి నీగ దేమోక్షము ప్రభు!

౧౦

కమతవిహారంబును, మకరభీకరంబును,
 జలకరికరప్రోత్థితంబును, సతహృదగభీరమును
 భంగనంగతంబును, దుగ్గమగ్రావపూరితమును,
 ఊర్మికాకల్లోల యుతమును,
 శంఖసంకులమును, శఫరీవిఘ్నూర్ణితమును,
 పంకజాతఘనవిభ్రమమును,
 బంధురశైవాలపటల సంసక్తము
 నగు, ప్రకృతికామినిరూపతరంగవార్ధిఁ జిక్కి,
 నాజీవనాక విశీర్ణ మయ్యె;
 భావజప్రభంజనహతి భగ్న మయ్యె;
 అగతికుండ నన్నుఁ బ్రోవు మీ యదనునఁ బ్రభు!

౧౧

రజనియా-నేజేయు ప్రార్థనము పెడచెవిం బెట్టి,
 మెల్లగ వెడలి పోయినది;
 దీపకళికలా-నదమలకాంతులఁదొఱఁగి,
 వెల్లమొగముతో గనబడు చున్నవి;
 మందిర మన్ననో-చెచ్చుఁ దొఱఁగి చిన్నవోయిన
 వగను దోచుచున్నది;
 చూడ, నాకన్నలలోన బళ్ళునఁ దెల్లవాటి
 పోయినది;
 నీవు దరిసెన మ్మియకేనేడుతలఁగి రోయితివి గదా!
 తలుపులు తీసిన వటులే
 నిరర్థశంబులై యుండని, మైన నేమి?
 కనులు మూసి,
 నిను మదిలోఁ గాంతును ప్రభు!

౧౨

ఈ శిథిలనిశాంతమే నాకు యోగ్యమైనది;
 నీవు రావల దిది యరిపరివేష్టితమైనది;
 శిష్టుల కిందుఁ బ్రవేశింప రాదు; దురాశచేత
 స్వార్థానుభూతపిశాచమునకు లోఁగి,
 నిన్ను రమ్మనుచుంటిని; దరిసెనమునిమ్మనుచుంటిని;
 నెమ్మది విడనాడి, నాకోసమిచ్చు పరాకుగ నయినను
 దెలిసికొని యైనను గనికరపడి యైనను, జటాలు మని
 శ్రీపదాంబుజాతయుగము నిందుఁ
 జేర్ప వలదు; వగవ వలదు;
 గృహ మెడలి నేనె నిన్ను దర్శింతును ప్రభు!

౧౩

ఈ దీనదాసునిపై దయ గల్గెనే!
 వచ్చితే! దరిసెన మిచ్చితే! ప్రభు!
 ఆనందబాష్పపాద్యము స్వీకరింపుము;
 నామనఃకమలాసనమ్మున నుపవిష్టుడ వగుము;
 విశిష్టభక్తిరసప్రపూర్ణ వాక్కుమములఁబూజఁగొనుము;
 నాపుణ్యఫలముల నై వేద్యము గ్రహింపుము;
 అంతరంగశుభనిశాంత మందు,
 భావసుమశయ్య నలవోక పవ్వళింపుము-
 ఆత్మవల్లకీప్రణవనాదామృతము ప్రియంబో?
 జీవరాగప్రణయామృతము ప్రియంబో?
 సెలవిమ్ము! నాశేవ లందుము ప్రభు!

౧౪

మెఱపునై నవ్వితి, మిడిసి పోయితిని;
 క్రొవ్విరినై యలరితిని, విరిసి పోయితిని;
 నీవు ఘనుడవు, ఘనతరుడవని నేదెలిసికోనేర్చనైతి!
 క్షణికప్రభును, బ్రహ్మానంబను, బాలింపవే,
 యనంతప్రభామూర్తి! యనంతజీవలోకజనక!
 నీకృపాకటాక్ష మెకదా బ్రహ్మాండములకెల్లఁబట్టుగొమ్మ
 విశ్వరక్షకుడవు నీవ; శాశ్వతుడవు నీవ;
 అట్టి నీవే నన్నుఁ గావవలయు;
 అస్థిరప్రకృతి నగు నాకాశ్రయంబులేదు; ధృతి తేదు;
 నామొఱుఁగింపుము ప్రభు!

౧౫

నాప్రభూ! విన్నావే నామొఱి! యెన్నాళ్ళకుఁగరుణ!
 దయసేయఁ గోరితి నని తప్పగాఁ దలఁపకు;
 దానగృహము ధన్యమైనది, అది యేమొ కాని,
 చూడు! నాబాష్పబిందులే నాకు శత్రువు లయి,
 నామంగళాంగుని, సాత్రిభువనసుందరమూర్తినిఁ
 జూచుకొనీకుండఁ, గన్నార మనసార గాంచకుండ,
 నడుమఁ దెరఁ గట్టినవి;
 నామనంబుగూడ నవశమైనది; మై జడ మయ్యె;
 నిన్నుఁ గొలిచి, యర్చించి, మెప్పించుకొని నన్ను,
 నెఱుక మాలిన నన్ను క్షమింపుము ప్రభూ!

౧౬

నను దయఁ జూడ కున్నావు?
 నేనేమి పాపంబుఁ జేసితిని?
 నీపాదపద్మసంస్మరణమున సంసారసాగర
 తరణం బబ్బునని మది నమ్మి యుంటి;
 అన్యుల శరణొల్ల నంటి;
 దాశానుదానుఁడ నగు ననుఁ గృపఁ జూడకుంటివేమి?
 దీనావనుఁ డీవను బిరుదంబు
 భవనంబు లందు మార్మోగి వింటి;
 గట్టముల నుండి దరిఁ జేర్చి కాపు మంటి;
 నీకు నాకంటె దీనులు లేక పోరు గాని,
 నీకంటె నాకు రక్షకులు లేరు;
 ఈ నుడి యథార్థమైన నన్నేలుము ప్రభు!

౧౭

పాలబుగ్గలఁ బసిపసినవ్వు నవ్వి నిఁ బిలిచితి
 నానాఁడు పలుకవైతి;
 ఎలఁబెదవులఁ దలతలనవ్వు నవ్వి నిఁ బిలిచితి
 నానాఁడు పలుకవైతి;
 కలికికన్నులఁ గలకలనవ్వు నవ్వి నిఁ బిలిచితి
 నానాఁడు పలుకవైతి;
 జడత వీడి, కూరిమిచవిజాలువాఱు నవ్వునవ్విపిలిచెద,
 నీనాఁడు నీవు పలుక కుండంగఁ గలవే?
 నాప్రణయమూర్తి వగుచు నగుచు
 నాతో నిజమాడుము ప్రభు!

౧౮

నాయక్షరనిధి యంతయును గృతఘ్న చిత్తుల
 చేతఁ బెట్టి వ్యర్థుండనైతి;
 నాపదభాగ్య మంతయు స్వార్థపరుల పాలోనరించి
 ప్రాభవమును దొఱగితి;
 నాయర్థక క్తి యంతయు దుర్మదాంధులచరణములనిడి
 తేజ ముడిగితిని;
 నాకృతిజాలమంతయు నహంకారదుర్మతుల కర్పించి,
 దుష్కృతి నయితిని;
 అక్షరపదార్థసుకృతిహాపాత్ముడ వయి,
 మోక్షమ న కీవొనంగిన మూలధనము
 నే నిరర్థకపఱిచితి;
 నీఋణమ్ముఁ గొలుపు నేయించుకొనితీర్చుకొనుమిఁకఁ
 బ్రభు!—

౧౯

సూన్యతంబుగ నేడు సుఖమూర్తియే లేడు,
 కష్టానుభోగలోకమున నాకు;
 నిశ్చయంబుగ నేడు నెచ్చెలియే లేడు,
 సర్వమాయాప్రపంచమున నాకు;
 సత్యంబుగా నేడు స్వామియే లేడు,
 సర్వంసహవక్రచక్రమున నాకు;
 తెల్లంబుగా నేడు దేశికుడే లేడు,
 గాఢతమోభౌతికమున నాకు;
 రూఢిగా నేడు కలవాడు లేడు నాకు;
 ఉన్న-సౌఖ్యమో, స్నేహమో, తిన్నదనమో,
 గుఱియో, భక్తియో, నాయాత్మగుడిరియుండకున్న?
 యేలోక మందు నీ వుంటివి? ప్రభు!—

౨౦

ఈ గడ్డిపోచకా! యిష్టార్థము నొనంగు
 న్నాకల్పవల్లక నమ్ముకొంటి?
 ఈ బొమ్మతాతికా! యిహపరంబులఁ జూపు
 నారత్నదీపిక నమ్ముకొంటి?
 ఈ గ్రుడ్డిగవ్వకా! యెల్లసిద్ధులఁ గూర్చు
 నాపెన్సిధానంబు నమ్ముకొంటి?
 ఈ పెంకుముక్కకా! యెల్లతృప్త లడంచు
 నానుధాకలశంబు నమ్ముకొంటి?
 జీవకళ లేదు; హృదయంబు చిక్కఁ బోదు;
 చూ పయిన లేదు; గణియించు చోటు గాదు;
 ఎగిరిపడి చెడిపోవుట యే నెఱింగి,
 యదుగుఁ బట్టితి, నన్నుఁ గాపాడుము ప్రభు!—

అగో

నావిశేషవిమోహభావసంగతులకుఁ
 జిత్రంబుగా స్వస్తిఁ జెప్పినావు;
 నానమస్తాః నాటకప్రతతికి
 భరతవాక్యంబును బలికినావు;
 నాయపమృత్యుకాంతాశ్లేషగతులకు
 నింతలో విడియాకు లిచ్చినావు;
 వాఙ్మూలదేకచింతాపత్రతతులకు
 నిట్టై శ్రీరాములు చుట్టినావు;
 శ్రవ్యదృశ్యకావ్యసంసారగతులలోఁ
 జిత్రగుప్తజీవనిధు లెల్ల
 జెప్పి జూప జూప జెప్పి గురుండవై,
 ఆత్మవిశ్వసుకవి వైతివి ప్రభు!—

* ౨౨

అంతరంగంబుపై నల్లి చూచితిఁ గాని,
 నీయంఘ్రియుగభక్తిఁ బాయదయ్యె;
 బుద్ధికిఁ బలుమాటు బుద్ధిసెప్పితిఁ గాని,
 నీగుణచింతన నీగదయ్యె;
 చిత్తంబునకు నెంతో యొత్తి చెప్పితిఁ గాని,
 నీనామకీర్తన మానదయ్యె;
 భావంబుతో నెన్నో బాస లాడితిఁగాని,
 నీశుభాకృతి వీడనేరదయ్యె;
 దుర్లభుం డని చెప్పితి దోస మయ్యె;
 నాయహంకార మీరీతి నాశ మయ్యె;
 నింటిలోఁ బోరు పెట్టక యింక నైనఁ
 బ్రేమమూర్తివై సాక్షాత్కరింపుము ప్రభు!—

౨౩

అంతరంగాకాశ మవికారమై యుండె,
 ననుకూలభావపావవత తోచె;
 ఆశలశుభకాంతు లందంద తలనూపె;
 నానందబాష్పతోయములు నిండె;
 తనువల్లి పులకాంకురనిదానమై యొప్పె,
 నర్వప్రకృతి సుప్రసన్న మయ్యె;
 ఆత్మవంశీప్రణయస్వర ముదయించె,
 రాగలీలావిహారము సెలంగె;
 జీవసాఫల్యకల్యాణచిహ్న లొదవె,
 శీపదాబ్జసేవాభాగ్యచిహ్న లొదవె,
 శుభసమయ మయ్యె దయచేసి చూడము ప్రభు!

౨౪

కాఁపుర మున్నది కంటకారణ్యము;
 కామాదిఘోరమృగంబు లిందు,
 స్వాధాస్యవిపులగవ్వారములఁ దెఱచి,
 నాజీవరక్తపలలాస్థికలఁ బట్టి,
 పీలిచి, చీలిచి, పిప్పిచేసి, కబళించివయిచు చున్నవి
 జీవశక్తి యాతనాసహితమై, చైతన్యరహితమై,
 తెన్నెఱుంగక ముక్తితెలివిఁ దొఱఁగినది;
 కృపామతి దీని శాంతాశ్రమముగ వెలయఁజేసి,
 యహింసకు నెలవుఁజేసి,
 ప్రేమమయజీవతప మిందుఁ బెంపుఁ జేసి,
 సచ్చిదానందసిద్ధి నొనంగుము ప్రభు!

౨౫

తప మేమి చేసితిఁ? దన జన్మభూమిఁ
బాలించుకో లేక గాలించు కొంటి!
తప మేమి చేసితిఁ? దన యాత్మపెంపుఁ
గ్రహించుకోలే కాగ్రహించు కొంటి!
తప మేమి చేసితిఁ? దన జీవగుణము
సాధించుకో లేక బాధించు కొంటి!
తప మేమి చేసితి? దన ముక్తిపథము
శోధించుకో లేక రోధించు కొంటి!
ఏమి తపముఁ గావించితి నెఱుక లేక?
తల్లివై, తండ్రివై, గుణదాత వగుచు;
గురుఁడవై, చెల్లివై, కృపాకరుఁడ వగుచు,
జ్ఞానమంత్రోపదేశ మొనంగుము ప్రభు!

౨౬

విశ్వాన ముంతువే యగ్రవత్తుడ నని,
 నెన రుంతువే మానసీయుడ నని;
 విశ్వాన ముంతువే విద్యాధికుడ నని,
 చన వుంతువే వాక్యచతురుడ నని,
 ఆదర ముంతువే యథాధిపతి నని,
 నేన ముంతువే భోగనిరతుడ నని;
 ఆంతర్య ముంతువే యతిబలాఢ్యుడ నని,
 విలు వుంతువే ధరాతలపతి నని;
 ఈ యనిత్యపదపు లీ యధికారములు,
 ఆత్మకర్మవశము లగుచు, తెగుచు;
 తెగని భక్తి యోగదీక్షాపరుడ,
 నీకు నిత్యసాదర్పార్థపుత్తుడఁ బ్రభు!

౨౭

అరదంబు తను వింద్రియములు గుఱ్ఱంబులు,
 మోహగుణము పగ్గములుగఁ జేసి,
 మనను సారథి కర్మమార్గంబునను వానిఁ
 జిత్తంబు వచ్చిన చిత్రగతులఁ
 గడువినోదంబుఁ నడుపుచు నుండంగ
 భావజాత్రుం బెత్తి జీవరథిఁ డాత్మలక్ష్మ్యము విడి,
 యహమహమికఁ బడి, తనుఁ దానె వేటాడుకొని
 లయించు పెఱిగి, కర్మగతుల కెడఁబాటుఁ గనలేక,
 జీవహింస నిట్లు సేయలేక,
 ఆత్మభక్తియుక్తి నప్రసన్నాస్మి నై యుంటి,
 భవవిముక్తి నొసఁగుము ప్రభు!

౨౮

కలకడదేఱిన నాటి కన్నీటితెరలలో
 నీముద్దుపాటలు నేను వింటి!
 కెంపుడేఱిన నాటి కెమ్మోవిరుగులలో
 నీనవ్వుపాటలు నేను వింటి!
 మొలకడదేఱిన నాటి పులకాంకురములలో
 నీసోకుపాటలు నేను వింటి!
 వలపుడేఱిన నాటి తలపువన్నియలలో
 నీప్రేమపాటలు నేను వింటి!
 మెచ్చి, మెప్పింప గలయట్టి మేటి వయ్యక
 దెలిసి తెలియని తనములో నిలువరించి,
 దాగ నేటికి? దమి వచ్చి, దరిసెనంబు నిచ్చి,
 చనవిచ్చి, మనసిచ్చి యేలుము ప్రభు!

౨౯

అడుగుఁ గదపని మహావీరుఁడ నయి,
 నాజీవిత ఘోరరణావసీస్థలమున నిలిచి,
 నాబలము నేను శోధించు కొంటి;
 రణక్షోణిఁ గోరికొన్న సాహసులు,
 పగరఁ జంపి యీరాజ్యమొ, వారిచేఁ దెగటారి
 స్వర్గరాజ్యమొ పడయుట నిజము;
 మొగ్గరమున నేను, పగతుర నరికట్టి, బందులనొనరించి,
 శాశ్వతభక్తిభరితమును, సుఖభరితమును,
 బరమానందభరితము నగు
 శ్రీప్రణయరాజ్యపద మంది, నిన్నుఁ బొంది,
 యిష్టనంశిద్ధిఁ గగమ నీయింట నె ప్రభు!

30

తనతల్లి తనకయి తాయ మేదియొ దాచి
 ప్రేమతోఁ దనచేతఁ బెట్టి నట్లు! కరుణాతో
 నాకీవుగట్టిపెట్టినగుట్టుపుట్టువుఫలముపోఁ గొట్టుకొనక,
 యిష్టమో, కష్టమో యెఱుంగకుండ
 ననుభవించుచునే యుంటి;
 నించుకంతయుఁ దఱుంగ దేమి?
 తే పుండ దను భయముచే
 నేనె తక్కువ చేకొని తినుచుంటినా?
 యిది యైనచో వెంటనే నినుఁ బట్టుకొని
 యేని యైనను బెట్టుమని
 పడింబదిగ నొంతునని నీవె దీని
 నక్షయంబు చేసితివ్వా?
 నిజ మాడుము ప్రభు!

30

శతశతకోటి విస్ఫారనేత్రములలోఁ
 గరుణాకటాక్షాక్షిఁ దెలిచి నావు!
 శతశతకోటి విశాలకర్ణములలో
 నార్తిశ్రవణకర్ణ మంటి నావు!
 శతశతకోటి విస్తారహస్తములలో
 శరణాధయకరంబుఁ జూచి నావు!
 శతశతకోటి విజ్ఞాతరూపములలోఁ
 బ్రేమైకమూర్తిఁ జూపించి నావు!
 విశ్వమూర్తివి నీవని, శాశ్వతుఁడవు నీవని,
 సకలలోకాధినేత వీవని యెఱిగితి,
 నిత్యకల్యాణు నిన్నుఁ దెలిసికొంటి, శరణంటి,
 నన్నేలుకొను మిఁకఁ బ్రభు!

39

నీప్రకృతిరహస్యసిద్ధతచరిత్రంబు,
 నే నెఱుంగని బాసలోన వ్రాసి,
 నాకంటిలోఁ బెట్టి నావు;
 నే దీనినిఁ జదివికొని గ్రహింపఁ జాల కుంటి;
 నేఁటి పత్రమ్ములోని విషయ మెఱుంగని నేను,
 తేవటి పుటలోని దెట్లు తెలిసికొని గ్రహింపఁ గలను?
 నిన్నటి దెట్లు జ్ఞప్తియం దుంచుకోఁ జాలుదు నీక?
 ఈ రహస్యపుస్తకము నా కెందు కిచ్చి నావు?
 దీని నెఱుంగు సూత్ర మీవు దాఁచి నావు;
 దానిని నాకిమ్ము; నాఁడె నీ ప్రకృతి నెఱిగి,
 నిన్ను నేవించు పెఱుంగుదుఁ బ్రభు!

33

నాబుద్ధియె నిదర్శవముగ,
 నాభావములే నిదానములుగఁ
 గాన వచ్చు నాకర్మఫలరూపమే
 కదా నాభౌతికచరిత్ర!
 నే దీని రచయిత నయి యుండఁగాఁ
 గొందఱు పండితు, లిది విశ్వకోశము
 నుండి గైకొంటి నని
 వచించు చున్నారు;
 నా సంచితకృతి కీవు కర్తవా ప్రభు? కావు; కావు;
 దీని యెల్లస్వాతంత్ర్యములు నావియే యయినను,
 గర్తగా మాత్రముండి నిక భర్తగా నొనర్తు;—
 సంపూర్ణకరుణతో నాకృతిని గ్రహింతు వేని,
 తప్పక నే దరింతును బ్రభు!

38

నా కున్న బాధ మనవి చేసికొను కుంటి—

నోరు మూగది గాదు- నడువఁ గలదు;

కన్నులు గుడ్డివి గావు- చూడఁ గలవు;

చెవులు చెవిటివి గావు- వినఁ గలవు;

కరములు మొండివి గావు- చేయఁ గలవు;

కాళ్ళు కుంటివి గావు- కదలఁ గలవు;

నెమ్మేను శక్తి లేనది గాదు- తిరుగఁ గలదు —

మన సొకటే విలక్షణముగ—

మూగ, గుడ్డి, చెవిటి, మొండియుఁగుంటియు నైనది:

వికలాంగుఁ డైతి, దీని వింత తెగుట మాన్పవెజ్జవై

నీపాదభక్తిరనము నిమ్ము బ్రదుకుదుఁ బ్రభు!

37

భావసంబులం దెల్లఁ బురుషవాచ్యుడ వీవె,
 జీవులఁ గాంచి పోషింతు వీవె;
 దురహంకృతిని నేనె పురుషుండ నని
 యెవ్వఁడేనియు వాదింప నేల' చెల్లు?
 నీకళామాత్రుఁ డేనియు వాని కల్ల
 రక్షణశిక్షణంబుల శక్తి కలదె?
 భర్త వీవఖిలంబు భరియించు కతమునఁ
 బ్రకృతు లెల్ల భరింపఁ బడుట వలనఁ
 బడఁతు లగుట స్వభావము,
 పడఁతు లెల్ల నీకు భక్తు, లీశ్వరుడవు నీవు,
 నాకుఁ గుడియెడమలతోఁ బనిలేదు;
 గుట్టెఱింగి భక్తి నేవించుకొనటయే పని యింకఁ
 బభు!

3౬

నానిత్యజీవనమైన యీ వ్యవసాయ
నేను విడిచి యుంటిని;

తరతరముల నుండి నాపూర్వపురుష
లీవ్యవసాయమునె నమ్మి, పురుషా
బాంది నట్లు తెలిసికొని యా యు
నవలంబించితి;

తెలియని తనమునఁ దరుణము తః
నా చవిటిమనసు నలఁగఁ దున్ని,

చాల నమ్మిక విత్తులు

చల్లితి నిఁట;

నీ నెనరు మంచిసీటిని నింపు మింక

భావ మిగురించి, నన్యమై భక్తిపం

నీపేరి'మీఁదుగాఁ బ్రదుకుదుఁ బ్ర

32

నా కంటిలో పలనే కలకరప్రాద్దు పొడుచు చున్నది,
 క్రాంతి పోవు చున్నది;
 నెల తేలుచున్నది, నీట ముగ్గు చున్నది;
 చుక్క శోచు చున్నది, సురింగి పోవు చున్నది;
 సంజ పుట్టు చున్నది, సాగి పోవు చున్నది;
 కంటఁ బొడిచి నట్టిదంతయుఁ బోవు చున్నది;
 దినమును సుడివడిన వాని తిరుగువడినె పోవుచున్నది;
 తల తిరిగిపోవు చున్న యిట్టి దినముతో నేల?
 తిరుగని దినము నిచ్చి,
 దినము నీపాదనేవలఁ దిరుగ నిచ్చి,
 నిత్యనిర్మలానంద మందింపుము ప్రభు!

30

ఆశతో మూసిన యక్షులు దెఱచితి,
 ఆశతోఁ దడఁబడు నడుగు లిడితి;
 ఆశతోఁ దెలియని వగు మాట లాడితి,
 ఆశతో జతగూడి యాడు కొంటి;
 ఆశతో మనసార నాలకాపరి నైతి,
 ఆశతోఁ బరువిడి యడవిఁ బడితి;
 ఆశతోఁ గలకాల మాశలఁ దిరిగితి,
 ఆశ ముట్టంగ లే కార్చు చుంటి;
 ఆశ కఠంబు లేదను టరసి కొంటి;
 ఆశకై వేడుకొను చుంటి, నాశఁ దీర్చు నాశ
 నీపదపద్మసేవాశ నిమ్ము;
 ఆశ దీఱ నుఖంతు నీయడుగులఁ బ్రభు!

34

నిజముగా నేదియేని మహాపరాధము

చెప్పరానిది నేను చేసి యుందు;

కనుకనే నీకటాక్షములు నాపైఁ

మొతాలకింప వైతి;—

చేసిన తప్పునే చేసికొందునో యేమో!

తప్పేర్పరింపని దండనమునో భయ మేమి?

నామహాపాపము యాపింపు, మురి శిక్ష కై న

నే నోర్చు కొందు—

నీకటాక్షము లురు లగుఁ గాక నాకు, బ్రనరింప వైతి;

అంత్యమున నై న నేనిది యుడిసి కొందు,

వినియు వినకుండ నపుడు కా దనఁగ లేవు,

నీ కపుడు ప్రాణ మీకుండ నేరను బ్రభు!

౪౦

నాప్రతిజ్ఞ

సకలాంతర్యామి వైన స్యామికి
 నేను విన్నవింపక తెలియదె?
 సర్వజ్ఞుడ వగు నీ సన్నిధానమున
 నించు కయిన నేను దాచుకొనఁ గలనె?
 ఉపవాసబలములో నొప్పులోఁ బట్టితి
 నన్యాన్నము గ్రహింప నట్టి నియతి;
 కనుపెట్టుకొని యుందుఁ గల్పాంత మైనను,
 గాచి యుందు మతెంతకాల మైన!
 ఆకలిని బెంచు సరసాన్న మడుగ నింక!
 ఆకలి హరించు సమృతాన్న మడుగ నింక
 నిత్యరుచినుఖ మందించు
 నీకృపాన్న మడిగి కొందు
 సత్యానంద మైనది ప్రభు!

౪౧

పుట్టుఁ జీకటి దారిఁ
 బోఁ బోవునాఁడు దీవించి చేదివ్వె నందించి నావు!
 కడుపు బాటనా! కాక కుడుపు టేటనా!
 కాక మడఁపుఁ దోటనా! దాని మాట మఱచి,
 మొలఁ జుట్టి, తలఁ జుట్టి, వెలిఁ జుట్టి, లోఁ జుట్టి,
 మఱపుఁ జీకట్ల నామనసుఁ జుట్టి,
 మఱచి పోయితి నన్నె! మఱచి పోయితి నిన్నె!
 మఱచి పోయిన మాటె యెఱుఁగ నైతి!
 కొఱవిదయ్యాలు గాఁబోలు,
 మెఱపు దివటిఁ బఱపి. వెఱపించె,
 సంతలోఁ దెఱపు మఱపుఁ గల పలుకరించె!
 నీకూర్చి తొలకరించె!
 నేను గంటి నాదివ్వె నాలోననె ప్రభు!

౪౨

నేను మెలకువలో నిన్నుఁ జూడఁ దలంచుకొనలేదు;
 నిద్రలోఁ గూడ నీతలంపే యెఱుంగను;
 మెలకువయు నిద్రయుఁ గాని
 న్వన్నా వస్థలోన మాత్రము
 తెఱపు ముఱపుల మూల వంధులలోఁ,
 గనఁబడి కనఁబడని నాతలఁపుఁ దెరల
 నిక గనుంగొని పులకితాంగుండనై
 నాపుట్టునకు ముందు తూపును,
 వెనుకటి మొదటిరూపు నై న నిక్కంపుఁ దెలివినంది,
 నాకును నాలోక మంతటికిని
 మూలపురుషుడ వీవని మేలుకొంటి;
 ఇది యథార్థము! మాయ నాకేఁటికిఁ? బ్రభు!

౪౩

జగమెల్ల సీప్రేమసామ్రాజ్యమే కదా!
 నే నందు పారుడనే!
 సమస్తజీవులు సీప్రేమచిహ్నమును ధరించి,
 సీప్రేమశాసన నియమములను బాలించు చుండఁగాఁ
 బరికించు చుండియు,
 నాబుద్ధిదోషమునఁ దెలిసికొనఁ జాలక,
 విషయవిలోలుడనై,
 యపమార్గమునఁ దిరిగి నూను వడితి;
 అగతికుడ నైతి;
 దీనజనావసు నిను శరణు వేడితి;
 నాయెడఁ గరుణఁ జూపి,
 ప్రేమమూర్తివై సీప్రేమ భిక్షు నొసఁగి,
 సీప్రకృతి గన్న నన్ను మన్నింపుము ప్రభు!

౪౪

నా కీమహాళ వ మాకల్పవ మొనర్చి నాపు!
 కాయక్లిష్టజీవసాగరంబున, నేను
 మీనంబనై, వ్రత్యహమును విహరించు చుంటిని;
 కనుకలి నచటి యంతఃకల్పమానురావళి
 భోగమత్తేంద్రియావళి నొత్తి యొత్తి,
 శోధించి, శోధించి,
 శూన్యభోగంబుల నుండి మరల్చుచు నుంటిఁ గాని,
 కాయ మెపుడు భోగార్థమే కాచి చూచు;
 భావ మెపుడు భోగార్థమే ప్రాకు లాడు;
 వాని యనుభవ మీక వాని కౌను గాక!
 నాకనులు మూయఁ జాల వెన్నటికినిఁ బ్రభు!

౪౫

నాకు ధనంబిచ్చినావు గైకొన్నావు,
 కలిమిలేముల కీవె కలిమి వగుట;
 నాకు ఘనత నిచ్చినావు గైకొన్నావు,
 కొలఁదిగొప్పల కీవె కొలఁత వగుట;
 నాకు సౌఖ్యము నిచ్చినావు గైకొన్నావు,
 సుఖదుఃఖముల కీవె సురఁటి వగుట;
 నాకుఁ దెలివి నిచ్చినావు గైకొన్నావు,
 స్మృతివిస్మృతుల కీవె నీమ వగుట;
 నాకు మానాభిమానబంధనము లేదు,
 నాకు రాగవిరాగచింతనము లేదు,
 ఏదియును లేదు,
 కర్తవ్యై యీయఁ బుచ్చుకొంటిఁ;
 బుచ్చుకొన్నది యిచ్చుకొంటిని ప్రభు!

౪౬

కనులకు మనసునకును గలయిక కలిగి నటులే,
 మనసునకును దలఁపునకును సమావేశ మయినది;
 భావము భక్తితో మేళవించి
 ప్రేమామృతస్వరూపుఁడవగు నిన్నుఁ,
 జూపులలో నింపుకొనుటకు,
 మనసులో నెనపుకొనుటకుఁ,
 పలఁపులో నిల్పుకొనుటకు,
 నిత్యసంకీర్తనములఁ గులికించి, పలుకరించుటకుఁ,
 బదనేవఁ దీరిచికొనుటకు,
 నీ నెనర్చు జూపులోపలనే కరంగి పోవుటకుఁ
 బ్రాణ ముప్పొంగి పోవు చుండే,
 నే మనఁగ నేర నింక, నన్నేలుము ప్రభు!

౪౭

ఓ పురుషోత్తమా! నీవరమవవిత్రమూర్తిని
 నా భావమునఁ గనుఁగొని, నేను నిన్ను వలచి,
 నీ పాదపద్మసంశ్లేష సేయ నభిలషించుచుంటి;
 నీవు ప్రేమానందనిలయుఁడ వని వినె యుంటిని;
 నన్ను నీవున్న దివ్యసౌధమునకు నొక్కసారి రానిమ్ము!
 నాసత్కృతు లొకసారి సొఁగ నిమ్ము!
 పిదప నన్నెటు మఱచెదో?
 నాప్రణయకీర్తనముల నెటు మఱచెదో?
 నాయనంతభక్తి నెటు మఱచెదో?
 భవదుదారకరుణ నెటు మఱచెదో?
 అడిగి యేఁగుదుఁ బ్రభు!

౪౮

పూనిక వ్యర్థమైపోవు చుండుటఁ
 జెడిపోయిన దంతయుఁ బొందు వడుట,
 తలఁచుకొన్నది కాక తాఱుమా అగు చుంట,
 నాసైన లేనిది యగుచు నుంట,
 నీరస మైనది సారస మగుచుంట,
 బలయుత మైవది బ్రద్ద లగుట,
 గుణ మవగుణముగా గోచరించుచు నుంట,
 నేఁగి మంచిగ మార్పుఁ జెందు చుంటఁ
 జూడఁ బౌరుషమున కింత చోటు గలదె?
 సర్వమును నీయధీనమై సాగు నాగు,
 సకలజీవకర్మక్రియాస్వామి వీవు!
 నీవిచ్చితలీల లెఱుంగ నేర్తునె ప్రభు!

౪౯

ఇపుడు కరుణఁ జూపు టపకృతియా యన్న
 నాచూపు నీకు మాంద్య మనఁ బోకు;
 ఇపుడు పలుకరించు టపకీర్తియా యన్న,
 నాపల్కు నీకు సంధ్య యనఁ బోకు;
 ఇపుడు దర్శన మిచ్చు టపరూపమా యన్న,
 నారూపు నీకుఁ జింత్య మనఁ బోకు;
 ఇపు డాశ్రయం బిచ్చు టపవర్గమా యన్న,
 నాచోటు నీ కరణ్య మనఁ బోకు;
 మందమతి నైతి; స్వార్థంబు మఱవ నైతి,
 నిన్నెఱుంగ నైతి, నిలువంగ నేరనైతి,
 ఆలకించితిఁ గలల నీలీల తెల్ల,
 దెలిసి భజియింతు నీ కోర్కెఁ దీర్పుము ప్రభు!

౫౦

కాని మైనను జేత లేని యీనమయము నందును,
 నేను ధనాధ్యుని వలెనే ధైర్యగరిమతో
 నిలిచి యున్నాడను;
 డంబము నూపి లోకంబు నెట్లయినను
 మోస మొనరింప నగుగదా యని కాదు;
 నాతో నొక కాసు వెంటఁ దేని నే నిప్పుడు,
 దానికై పరితపించుట యెందలకు?
 దానిఁ జూతునేని, పోవు నపు డది
 నాతోడ రావలవదె?
 అది వలదు నాకు;
 శాశ్వత మైన భక్తిధనము గడియించు కొంటిని;
 దానితలఁపుతో నిన్నుఁ గొలుతు,
 నాకేమి లోపము? ప్రభు!

౫౧

కనులార నిన్నుఁ గన్గొనఁ జాల కుండిన
 వా రగోచరుఁ డనినారు గాని,
 నోరార నిన్ను నన్నుతి నేయ నేరని
 వారవాచ్యుం డనినారు గాని,
 మనసార నిన్ను వర్ణన మొనర్పగ లేని
 వారతీంద్రియుఁ డనినారు గాని,
 తలపార నిన్నుఁ జింతన నేయ నోపని
 వారచింత్యుం డనినారు గాని,
 భవసనుందరాకారప్రబోధు నిన్నుఁ,
 బ్రేమభావభవానందధాము నిన్నుఁ
 గాంచి లాలించి, మేలెంచి,
 కలసి మెచ్చు భక్తులకు నీవు
 కంటిలోఁ బావపు వభు!

౧౨

కొమ్మయే మాయమ్మ,
 క్రొవ్విరియే నేను,
 వృంతమే నాకుఁ బ్రవృత్తిపదము,
 అకరువే నాయాత్మ కాధార పీఠంబు,
 కేవలమ్ముగ రజమే విభూతి,
 చుట్టుదళమ్ములే శోభనాంగకములు
 తభుకులే నాలోనఁ గల బలమ్ము,
 సిద్ధమధురనమ్మె జీవప్రసారమ్ము,
 నాకు వాసనయె జన్మంపు హక్కు;
 నన్నెఱింగి, ప్రణయనాదంబుతోఁ జుట్టి,
 జోలపాటఁ బాడి, చొక్కు పెట్టి,
 భ్రమరమూర్తి వగుచుఁ బరమానుభూతి
 నాయెంట విం దనుగ్రహింపుము ప్రభు!

౫౩

పిలుచుచున్న కోరింది పెడదారిఁ బట్టుచుఁ
 బ్రేమఁ జూపక యేడిపింతు వేని,
 నిష్ఠురం బగు దాన, నీయడుగుల యాన,
 భక్తవత్సలుఁ డను భద్రబిరుద మది యనత్యం బని,
 యంతటఁ జాటింతు, నాకాశ మంత డప్పైనఁ జేసి;
 గాలియై పరువెత్తుఁ, గీలియై మొనముట్టు,
 నీరయి ప్రవహించు, నిలువఁ బోదు,
 ప్పలుకు వడిన నాప్రపంచంబు లోపలఁ
 బదము లాడునె? యింకఁ బాటిపోవ,
 భక్తిపాశములను బఱచితి నెల్లెడఁ
 జిక్కు లేటికి? దయ సేయుము ప్రభు!

గీత

స్థైర్యమా లేదు;

విశ్రాంతియా లేదు;

నాజీవిత మిప్పుడు స్వభావచంచలం బై న్నదే,

వికలం బయి యున్నది!

గాలిలో దీపంబుఁ బోలి యున్నయది!

నేను చేసి కొన్నది తీర్చు వార లెవ్వరును లేరు;

కనుక వగవుఁ జెంది నిన్నుఁ బ్రార్థించితిని;

తలంచుకొను నెడ నీవింతలోఁ గరుణింపఁ గలవు;

ఈ వనుగ్రహింతు వేసి, స్వస్థతఁ గాంచి,

ప్రకృతివాయు వేగ వికృతిఁ బడకఁ

డివ్యమైన రత్నదీపిక నై యుందు

నీగృహంబు నందె నిత్యము ప్రభు!

౫౫

సత్య మగు నదె నానంకల్ప మగుఁ గాక!
 నిత్య మగు నదె నానిత్యలక్ష్య మగుఁ గాక!
 నిశ్చల మగు నదె నాతలఁ పగుఁ గాక!
 శాంతమా నదియె నాన్వభావం బగును గాక!
 పావన మగు నదె నావృత్త మగుఁ గాక!
 నాశరహిత మగు నదె నాకృతి యగుఁ గాక!
 శుభ మగు నదియె నాజీవిత మగును గాక!
 ఆత్మ కనుభవయోగ్యంబు లైన ఫలము లన్నియును
 నిట్లు నాకోస మైన యపుడు,
 ఆది యందె కా కంతంబు నందె కాక,
 ఆదిమధ్యాంతముల నీవె యగుదును బ్రభు!

౫౬

చీకటియు వెలుగు గాక యున్న తెఱపిలోఁ
 గన్నుఁ దెఱచి,
 నాలోకచిత్రసౌందర్య యవనిక ముందు నిలిచి
 చూచుకొంటిఁ;
 దమస్సు నాకంటి నుండి జాతీ సంతనె,
 నాయుషస్సు నాకన్నులఁ బడినది;
 అదిగో! నాపక్షుల మెలఁకువపాట లల్లన
 శ్రవణగోచరములై నన్నునాకుఁ దెలుపుచున్నవి; సరే,
 నీవు ముందెక్కడనో లేవు;
 నావెనుకనె, నామనసు వెనుకనె యుండి,
 నాతలఁపున నీసహస్రహస్రవినిర్మలకిరణములఁ
 ద్రిప్పుదు!- మేలుకొన్నాడను బ్రభు!

౫౭

మెలకువలోఁ గల గలలో మెలకువయుఁ
 గను చుంటి నని యనుకొను చుంటి;
 నిద్రలో మాత్రము నే నేమి కనుచుంటినో
 నాకు స్ఫురియింప కున్నదేమి?
 మెలకువ గలలలోఁ గలవరపా లేమి?
 కలమెలకువలలోఁ గలత యేమి?
 ఆత్మసాక్షిగ నివి యన్నియును గలలే!
 నిద్ర యొక్కటియె నానిజ గుణంబు;
 నామనోభారతు లివి యెల్ల నాటకములె;
 మనసు నానుషుప్తిని లేదు;
 మాయ లేదు;
 మనసు లేని, మాయయు లేని మంచి నిద్ర నిచ్చి,
 సుఖమిచ్చి నన్ను గ్రహింపుము ప్రభువా

గీ॥

జీవుడనై నేను చేసికొనిన తప్పు
 జడమైన మనసుతో సాహచర్య మొనరించుటయె;
 యది తన జాత్యభిరుచిని విడిచిపెట్టుకొనునా?
 విచ్ఛల విడిగాఁ దనప్రకృతిలోఁ గలిసి తిరుగుఁగాని;
 నిన్ను వెదకుటకై నేను
 పంపుకొన్న దూతగ నెంచుకొని
 మోన పోయితి;
 'తాఁ గనుఁ గొన్నవి తనవిగాక నా వగునా?
 నిజ మెఱిగికొనంగ నేనె,
 మనసుతో మంతనములను మాని,
 దురభిమాన మెడలి,
 స్వయంభానమాను నిన్నుఁ దెలిసి,
 కనుఁగొంటి జ్ఞానమందిరమునఁ బ్రభు!

౧౯

నీయిచ్చ లేకున్న, నేగోరి చేయు
కార్యంబు లన్నియు వినాశంబు లగును;
నీయనుగ్రహ మున్న, నిర్నిమిత్తంబుగాఁ
గోరని వెల్లఁ జేకూరు చుండు;
ఇది యనుభవసిద్ధ, మిది యపౌరుష మైన,
దిది పరమరహస్య, మిది నిజంబు;
నీవిధాన మెఱుంగ నేరక
నాకు నేనే కర్త నను సహంకృతిని జెడితి;
నాకు, నాకార్యముల, కెల్ల లోకములకుఁ,
గర్త వీవని తెలిసితి,
గర్వ ముడిగి, నాకృతుల, నన్ను నీకర్పణంబుఁ
జేసికొంటి, దానుఁడ నన్నేలుకొను మిఁకఁ బ్రభు!

౬౦

ఆపుండ పీపు నాయూర్తిఁ దీర్పఁగ,
 నిన్నుఁ గలసి చరించు సంగాతి నేను;
 స్వామివి నీవు నాప్రేమఁ బెంపఁగ,
 నిన్ను బరమభక్తిని గొల్చు బంట నేను;
 నేతపు నీవు నానెలపు నిల్పఁగ,
 నిన్ను నకపటమతిఁ గొల్చు ప్రకృతి నేను,
 గురుండపు నీవు నాపరముఁ దెల్పఁగ,
 నిన్ను విడువక కొల్చు శిష్యుండను నేను;
 నాకు నీకు నింత యనుబంధంబు గలదు,
 క్షణ మయిన నిన్ను విడువంగఁ జాల నింత,
 నిముస మైనను నను వీడ నేర వింక,
 ఏలుకొను మేను నీవాడనే కద ప్రభు!

౬౧

నన్ను దానునిగఁ జేకొన్నావు;
 నాపుట్టుపురోత్పరములు, నాసర్వవిధులు,
 నీచేతిలోఁ బెట్టి నిమ్మళ పడితిని,
 నీవినోదమునకై భావి నాకు
 నేకీటభూమిక నిచ్చినఁ గైకొందు,
 నుర్వీపతిత్వంబు నొకడ నక్క;
 దయమాలి, దానిని ధరియింపఁ జేసిన
 నేనే ప్రభుఁడ నని నిన్ను మఱితు;
 చెవుల నమ్మికఁ గన్నులఁ జేటు గ్రమ్ము;
 ఏలుబడికల్గిఁ గూరిమి యెంగిలి పడు;
 మనసుపొగరున సత్యంబు మాయు,
 నట్టి పాప మొడిఁ గట్టక ననుఁ గాశాడుము ప్రభు!

౩౨

ఆదిమధ్యాంతశూన్యంబై,
 యనంతమై, శాశ్వతమై,
 యగోచరము నైన కాలంబునకు, నీకుఁ
 గల భేద మెఱిగింప,
 మాపు తేపు ననెడి మంచి గుఱుతు దాపి,
 నిన్నను నేడు తే పన్న సంజ్ఞల మూఁడు మెట్టులు
 దాని మోయఁ బెట్టి,
 ప్రాణుల నామెట్లపై నడిపించుచు
 నూత్రధారఁడ వయి చూతు వీవు;
 నీయనుజ్ఞఁ బట్టి నేను నా మెట్లపై నడుతు,
 నేండ్ల కొలఁది నడిచి యెస,
 నేటి మెట్టు మీఁదనే యుందు నెప్పుడు
 దీని చిత్ర మేమొ తెలుపుము వ్రథు!

౬౩

పలుకులోఁ దోచి నాయభుకుఁ దీర్చినఁ జాలు,
 నావెంట నుండు మనంగఁ బోను;
 చూపులోఁ దోచి నాతాప మార్చినఁ జాలు,
 నాకంట నుండు మనంగఁ బోను;
 తలఁపులో దోచి నాకలకఁ దీర్చినఁ జాలుఁ
 నాజంట నుండు మనంగఁ బోను;
 మనసులోఁ దోచి నావనటఁ దీర్చినఁ జాలు
 నాయెంట నుండు మనంగఁ బోను,
 నీకు నావంటి దీనులు లేకపోరు;
 ఇటు నిలువ వారి యార్తి యింకెపుడు తీఱు?
 ఆగు మనఁ బోను, రమ్ము పొమ్మనంగఁ బోను,
 ప్రోపె చాలు నిం కేమనఁ బోవను ప్రభు!

౬౪

సామనవి వినుము;
 నా కున్న భయ మెడలింపుము;
 నన్నుఁ బాలింపుము;
 మును పెన్ని జన్మంబుల నెత్తితిను!
 యప్పుడే నిన్నుఁ దెలిసి యైనఁ, దెలిసికొన కైన,
 భజించుకొంటిను లేదొ యెఱుంగ!
 నాభాగ్యనిరూఢి నేమొ,
 యీ పుట్టువున భవతాపహర మగు
 నీశ్రీచరణాబ్జసంసేవ సేయు భక్తి గలిగినది;
 మఱెన్ని భవము లైన నిది విడక యుండ
 నొక వర మిమ్ము నాకు;
 ఏపుడు సీచిత్త మెఱిగి, నీకృపకు మరగి,
 ఇందు నెందును సేవించు కొందును బ్రభు!

౬౫

గట్టి ముత్యపుఁ గోవఁ గావించుకోవె!
 నాకన్నీటి బిందులఁ గలయఁ బెట్టి;
 నెత్తావివూదండ నిర్మించుకోవె!
 నా దీనంపు సుద్దుల దిద్ది తీర్చి;
 పట్టు వింజామరఁ బట్టించుకోవె!
 నా నిట్టూర్పు గాడ్పులఁ బట్టి కొలిపి;
 కపురంపు టారతిఁ గల్పించుకోవె!
 నాసంతాపవహ్నిని సంస్కరించి;
 ఇన్నియును నీవు చేసికో కున్న మానె,
 ప్రేమమూర్తివై సాక్షాత్కరింపఁ గానె,
 సర్వమును నేనె యింతలో సంతరింతు,
 నింత మాత్రంపుఁ జన వైన నీదగుఁ బ్రభు!

౯౬

సీకన్న ఘనులు లేనే లేరు,
 సీతో సమానులు లేరను మాట నజము;
 విశ్వరూపుడవును, విశ్వరక్షకుడవు నైన
 సీవఖిలవిశ్వాత్ముడ వయి,
 సకలవిశ్వమునకు సాక్షివై యుండియు,
 బ్రకృతి సంసారముఁ బాలన మొనరించు చున్నావు!
 సీప్రేమను, సీయనుగ్రహమును గోరి
 నేనహరహమును నిన్నుఁ బ్రార్థించు చున్నాను,
 సీవు నాకుఁ దల్లి, దండ్రు, గురుఁడు, .
 దాత, దైవము నంచు
 అతిరహస్యంబును, భవార్తిహరము నైన
 సీమహత్త్వత్వభావ మందింపుము ప్రభు!

౬౭

ఇంత వంచించుట యెక్కడి న్యాయము?
 రేయంబవలు నేను సీయనుపమదివ్యసుందరమూర్తిఁ
 దెలిసికోఁ గోరి, తెలిసి, కొలిచికోన మనసుపడి,
 బెడకికొనుచుండ, మొఱి యిడుకొనుచుండఁ,
 బెడచెవిని బెట్టి తప్పించుకొనుట యేటి న్యాయము?
 నీవు సుందరమూర్తి వని, గుణసుందరుడ వని,
 నీ యందు నామనంబు నెలకొల్పి,
 నిను నమ్మి నాడఁ గాని,
 ఈ వరూపుడ వని, గుణాభూపుడ వని,
 యింత నిర్దయుడ వని నే నెఱిగి యున్నా,
 నెట్లు మన సుంతు?
 నీవు నా కెందుకు ప్రభు!

౬౮

నలుగురి లోపల నామకీర్తన విని,
 గురువుల లోపల గుణముఁ దెలిసి,
 పెద్దల లోపలఁ బ్రేమగాఢలు విని,
 కులజుల లోపల గొప్పఁ దెలిసి,
 సుకవుల లోపల శోభాకృతిని విని,
 మఠానుల లోపల మహిమఁ దెలిసి,
 యోగుల లోపల యోగవదము విని,
 జ్ఞానుల లోపలఁ జదువుఁ దెలిసి,
 మనసుపడి, మెచ్చుకొని, కూర్మిపెనిచి, పొంగి,
 మనన మొనరించి, నీలీలఁ గని వరించి,
 కోరి, నన్న నీకర్పింపుకొంటి నపుడె,
 యెపు డనుగ్రహించెదవో నీయిష్టము ప్రభు!

౭౯

నాశరీరనికేతనమున నెచ్చట నుంటివో
 నాకుఁ దెలియదు-కాని,
 నిత్యమును నయమున భయమున
 నీసదుపదేశముల నిచ్చుచున్నను మూర్ఖుడ నయి,
 నేను వానిని విననేర కుంటిని;
 కష్టనిష్ఠురఫలము లనేకములుగ
 ననుభవించుచునె యుంటిని;
 శ్రుతిహిత మైన నీప్రబోధస్మృతి నిల్చి నంతనే
 పురాణయాపమగు నానిభృతజీవితేతిహాస
 మిప్పుడు గ్రహించుకొంటి;
 ఆత్మగురుడవు, నాయంతరాత్మవు నగు
 నీకు శరణంటి ననుఁ గరుణింపుము ప్రభు!

20

మమతలు వోనాడి మనసు నీపై నిల్చి
 నిన్ను నాలోన ధ్యానించు నంత;
 నంతరాళములోన సలరిన పూవులో
 పట్పదఝంకృతిస్వనము దోచె;
 పక్షుల యవ్యక్తభాషణంబులు దోచె;
 విమలవిపంచీస్వనములు దోచె;
 జీవప్రబోధవంశీరవంబులు దోచె;
 బ్రణయకళాపరంపరలు దోచె;
 కోటికోటి చంద్రుల కాంతి గూడఁచి
 అనుభవంబెల్ల నాదగు టపుడు దోచె;
 అక్షరాత్మ వీవై యుండు టపుడు దోచె;
 అద్వయానందతేజ ని న్నరసిలిఁ బ్రభు!

20

నాకు నీపిటఁ గనరాక పోయినను
 జాటున నుండి యైన,
 ముద్దునకు నైనఁ బలికింప కున్నను,
 దెలిసిన పెద్దలు నీగుణగణము వర్ణించు నపుడు విని,
 నిన్నుఁ గని నట్లే యనురాఁ ముదయింపఁ
 దలఁపున నీమీఁది వలపు నిలిపి,
 తెలిసియుఁ దెలియని దీక్షలో నొక నాఁడు,
 కొలము వారల కైనఁ దెలుప కుండ,
 ఆత్మసాక్షిగ సంతరంగాలయమునఁ జెలఁగు
 నీమూర్తిశేఁ బెండ్లి చేసికొంటిఁ,
 బ్రయుడ వగు నీకె నను సమర్పించుకొంటిఁ,
 జేసినది కాదనక దయసేయుము ప్రభు!

౭౨

ఈయేఱు దాటగా నీతేప గావలె
 సుఖమునకై దీనిఁ జూడఁ బోను;
 ఇది యేరపు పదార్థ మిది యన్యులది గాన
 దీనితో నక్కఱఁ దీర్చి కొందు;
 జ్ఞానరూపధనమ్ము సాధించు కొనుటకు
 నా కీతను వాసంగి నావు,
 దీని బడలు వడక యుండ నడిపింపఁ గోరుదు,
 నీ పరోపకార నిరతిఁ జూపి;
 కర్మముఁ దరించి, జీవమార్గము గ్రహించి,
 వరుస నెవరి వస్తువులను వారి కిచ్చి,
 భవము ముగియించు దాఁక నీ పాలనమ్ము!
 అవల నచ్చిదానందు నిన్నందుదుఁ బ్రభు!

23

నాయంటిలోని ధనము నాది;
 వస్తువు లన్నియు నావి; నా వసుకొను నవి
 యేనేల నాచిత్తవృత్తిని బట్టి వెచ్చింపఁ గూడ దని
 వ్యయింప మొదలు పెట్టితిని;
 ధనముపెట్టె నట్టి దయి పోయినది;
 వస్తువులు చేయి విడిచినవి;
 ఇల్లు గుల్ల యయి పోయినది;
 మనసు తొట్రువడి పోయినది;
 తోడి వారి కింక నేమి యిచ్చుకొనఁగలనో?
 యేది దారి? యనుచు
 నిను వేడు నంతలోఁ గనికరించి,
 ప్రేమనిధిని నాలోనె చూపించి,
 నాటి నావ్రతము సువ్రతముఁ జేసినాడవు ప్రభు!

౭౪

నిన్ను దెలియుటకు
 నిన్నుఁ గొలుచుటకు,
 నిన్ను డగ్గరుటకు,
 నీ యనుంగు భక్తుల కెన్ని యో పథము లేఱుపఱిచితివి
 వారి వారి పుణ్యవశమున
 నెవరికి దొరకిన వ్రోవను బట్టి వారేఁగు చుందురు;
 వారిలో నొక్కరై న, నిది నే నృజించుకొన్నది,
 యీ పథమొకటే నిన్నుఁ జేరుటకుఁ
 గనుంగొనఁ బడెనని చెప్ప సాహసింపఁగలరా?
 జిహ్వకు రుచిభేదము, మనస్సునకు గుణభేదము
 నను పలుకు నిజ; మందఱకు భక్తిప్రాపకంబు;
 ఏ పథముఁ జూపి యిపుడు నన్నే లెదు? ప్రభు!

౭౫

ఎన్నియో గాథల నిన్నుంచి పిలువనే?
 యొకదాని కైనఁ బలుకపు గాక!
 వినరాని వేమైన వినుమను చుంటినే?
 కొంటెవై యూఁకొట్ట కుంటి గాక!
 ఊఁకొట్టి సంతనే వాకట్టి పోవునే?
 పిలిపించు కొనుటయే బులుపు గాక!
 పిలువనే? జగముచేఁ బిలిపింప కుందునే?
 పిలుపులో నీప్రేమ తొలఁకు దాక,
 ఎన్ని గాథలఁ జెప్పింప నెంచినావా?
 ఎన్ని బోధలఁ జేయింప నెంచినావా?
 ఏ పిలుపులోన నోయన నెంచినావా?
 ఏ నడుగఁ బోవ నింక నీయిష్టము ప్రభు!

౭౬

పిలుచుట నాపని; పలుకుట నీపని;
 పలికిన దాఁక నేఁ బిలువ కుందునే!
 తెలుచుట నాపని; తెలివిలోఁ దేరుచుట నీపని;
 కృపతోఁ జూచి తేర్పు వఱకు
 నీయడుగుదామరల కెఱిగ కుందునే!
 కొలుచుట నాపని; చన వొనఁగి కూర్చుట నీపని;
 కొలు విచ్చి ననుఁ గూర్చు నందాఁక
 నాఁపూన్ని నాఁపుకొందునే!
 వలచుట నాపని; నాస్వభావ మెఱిఁగి
 నన్ను మనుచుట నీపని;
 నామనుగడ చక్కఁబడు దాఁక
 నీకూర్మి చదుపు మానుకొందునే!
 ఉన్న దిది మనసందునఁ బ్రభు!

22

నేను బ్రసన్నుడ గాను;
 మహత్తరభక్తియోగాభ్యాసపరుడఁ గాను;
 జ్ఞాననిష్ఠుడఁ గాను;
 సజ్జనసహవాస మైనఁ జేసిన వాడఁ గాను,
 జీవధయ యన నేమో మొదలె విననైతి;
 బరోపకారఘనతయుఁ దెలిసికొన నైతి;
 నీవాడ నేనగుట యెట్లో యెఱుంగ నయితి;
 నీవాడఁ గావలె నని యెందుకో కాని
 నాయెడఁ గుందుచుంటి;
 నే నుగుణములు లేకున్న నిందుకైన
 నన్ను నీవానిగాఁ జేసికొన్నఁ జాలు;
 నాకు నీకృప నన్నియుఁ జేకుఱుఁ బ్రభు!

20

నా యొద్ద ధన మున్న నాడు
 నేను పదిమందికిఁ బోషకుఁడ నని,
 సుగుణపరుఁడ నని, తగవరి నని,
 జ్ఞానవంతుఁడ నని, పలువురచే మెప్పు నొందితి;
 నామహత్త్వ మని పొంగితిని;
 ధనము తొలఁగినది;
 నామహత్త్వము నను విడనాడి చన్నది;
 నాది కానిది నాదిగ గర్వ పడితి నని గ్రహించితి;
 నిపుడు నామనసుఁ బట్టి జాతినది యేది?—
 —నా యహంకారవృత్తి!
 మిగిలినది యేది?—నీపాదయుగళభక్తి
 ఎఱిగి నేవెందు నింక నన్నేలుము ప్రభు!

2౯

ఒక యవస్థనె చూప నోపెడు చిత్రకారుని కంటఁ
 దత్కాలమునఁ గరంచు గాయకుని కంటఁచు
 గల యవస్థల నెల్లఁ గల భావముల నెల్ల వెలయఁజేయు
 కావ్యప్రపంచంబు కల్పించు మకవియే
 మూఁడు మూర్తుల నీకు మొదటి కొడుకు,
 సృష్టించి, వెలియించి, చేతనా చేతనవస్తులఁ
 దనలోనె వాల్చు నట్టి కవికులముఁ బట్టి,
 భక్తుల కరుణఁ బట్టి,
 నీకు దగ్గఱి చుట్టంబుఁ గాక పోను!
 ఆ చనవు కొంత పాదదాస్యంపుఁ జనవు కొంత
 చూపించి, వన్నేలుకోఁ దగుఁ బ్రభు!

౮౦

ఈనాటి కై న నీధ్యాన మాపినఁ జాలు,
 బ్రేమానుబంధంబుఁ బెంచి కొందు;
 ఈనాటి కై న నీరూపుఁ జూపినఁ జాలు,
 మాయాంధకారంబు మాటు కొందు;
 ఇప్పటికై న నీ చొప్పఁ దెల్పినఁ జాలు
 సంసారబాధలు స్నేచు కొందు;
 ఇన్నాళ్ళ కై న నీయింట నిల్వినఁ జాలు,
 భవపరంపరలను బాపు కొందు-
 కలఁతఁ బెట్టుచుఁ గలరూపుఁ గప్పి కొనుచు,
 బడలువఱచుచు, బాముల నుడివఱచుచు
 వెంత కాలంబు దాఁక శోధింతు విట్లు?
 ఇపు డయిన నన్ను గరుణించి యేలుము ప్రభు!

౮౧

కని పొంగు చుండుటే ఘన మనుకొంటిఁ,
 గాకున్న నా కేగొప్ప యున్న దింక?
 విని యుబ్బు చుండుటే పనియనుకొంటిఁ,
 గాకున్న నా కేకార్య మున్న దింక?
 అని నేయ కుండుటే యశ మనుకొంటిఁ
 గాకున్న నా కేకీర్తి యున్న దింక?
 తిని మోచ్చు కుండుటే తీర్పమకొంటిఁ
 గాకున్న నా కేతెల్వి యున్న దింక?
 చెడ్డ మంచిగ, మంచిని జెడ్డ గాఁగ
 భ్రాంతిఁ జెంది యిహం బిట్లు బాపు కొంటిఁ
 బర మెఱుంగకుంటి, యిట్టి పామరుని నన్నుఁ
 దీరిచి గ్రహించుటయె నీకుఁ గీరితి ప్రభు!

౫-౨

ఇది కక్కనపూఁ దిత్తి,

యీ తిత్తి లోపల ననిల యుండుటఁ జూచు
మంతె చాలు;

ఇది మొండి కట్టియ,

యిక్కట్టై లోపల నగ్ని యుండుటఁ జూచు
మంతె చాలు;

ఇది బండ తాగుట్ట,

యీ గుట్ట లోపల నంబు యుండుటఁ జూచు
మంతె చాలు;

ఇది మంటి సిరిబొమ్మ,

యీ బొమ్మ లోపల హంస యుండుటఁ జూచు
మంతె చాలు;

శ్రుతిహితంబుగ లోకంబుఁ జట్టుముట్టి

శుష్కవాదుల శత్రువాచ్యుల దహించి,

నుగుణమణులపై నమృతంపు సోనఁ గురిసి,

ప్రేమమూర్తియై నిన్ను మెప్పింతును బ్రభు!

౧౩

తలఁపును నీధ్యానము గంటిని,
 నీనామములను జపించి;
 నామము బట్టి నీప్రేమము గంటిని,
 నీరూపసంపదనే స్మరించి;
 రూపము బట్టి నీదాపును గంటిని,
 నీగుణగుణములనే గ్రహించి;
 గుణముల బట్టి నీకొలుపును గంటిని,
 నీనడవడి పెంపునే తలంచి;
 నడక బట్టి నిన్ను నాపతిఁ గాఁగంటి,
 నీజగత్పతిత్వతేజ మెఱిగి;
 యెఱుకలోన భక్తి యిచ్చితి,
 నాభక్తి కొలది యెఱిగి యేచుకొను మిఁక ప్రభు!

౨౪

ఒక పత్రమైనఁ గానోపనైతిని గదా!
 భక్తులు భజించు పాలకునకు;
 ఒక పుష్పమైనఁ గానోపనైతిని గదా!
 విబుధులు పూజించు వేలుపునకు;
 ఒక ఫలంబైనఁ గానోపనైతిని గదా!
 యోగు లారాధించు యోగపతికి;
 ఒక బిందువైనఁ గానోపనైతిని గదా
 జ్ఞానులు సేవించు నద్గురునకు;
 జడమగుదు నైనఁ బుణ్యహస్తములఁ జేరి
 శ్రీచరణసేవలో ముక్తిఁ జెంది యుందు,
 నట్టి పూజాఫలము పెట్టిపుట్ట లేదె?
 అంత మాత్రపుఁ జన' వీయవైతివి ప్రభు!

గా

తల్లిదండ్రులును, సహోదరులుఁ జుట్టంబులు,
 నిల్లాలు, బిడ్డలు, హితులు ననుచు,
 ననుబంధములు వెట్టి,
 మైహికసంసారశకటంబు నడిపించు స్వామి వీవు;
 జీవుడనై నేను చిత్తానువృత్తిని దాటుచు
 మోహబంధములఁ జిక్కి,
 యేదియు విడనాడ నెఱుంగకుంటి,
 నెఱింగి, సతమనఁకొని మనఁ జాలకుంటి;
 ఎఱిగియు నెఱుంగ నట్టి నాకిట
 విషాద మొకటె సకలానుజంధమై యున్న దిపుడు
 దీనిఁ దరియింపఁగా నొక తెరువుఁ జూపి
 నీనుఁ డగు నన్ను నీకృపఁ దేర్చుము ప్రభు!

౧౭

కరుణాసముద్ర! నిక్కముఁ గంటి,
 నీయనుగ్రహ మంటిఁ గట్టంపుఁ గలలఁ గంటిఁ
 దేలివిఁ దెలిసికొంటిఁ, గల కోరికలు నావి గావు;
 వానికి లోను గాను;
 వాహినీజలంబులు నచ్చి నిండు చున్నను
 మహాదధి యవికారత నున్న యట్లు,
 నానియంతృత్వంబున నె యవికారుడనై యుండి,
 సర్వంబు నా యధీనమున మెలంగఁ జేసి,
 మనసు నీపాదారవిందభజన మందె వెలయ జేసి,
 నిన్ను దేశికునిగ నిఖిలార్థ సిద్ధిఁగా
 నెఱిఁగి కొలుచు చుందు నేలుము ప్రభు!

౮౭

దేహంబు నడపు నింద్రియము,
 లింద్రియముల నడపించు నదియె మనస్సు;
 దాని పోకడ నరికట్టి బుద్ధి నడపు చుండు;
 బుద్ధికి నాత్మయే పూటకావు;
 ఆత్మ నెఱిగి, పరమాత్మరూపుని నిన్నుఁ దెలిసి
 నకల కర్మములును నీకె యర్పణం బొనరించి
 యాగ్రహాది వికారములకు లోబడి పోక
 యలఘుభక్తి భావమున
 నీపదాబ్జసంసేవ నైన కర్మ మొనరించి,
 సాధుమార్గము గ్రహించి,
 భవమహోదధి నీదయఁ బట్టి చాటి కొందు
 నిన్ను నే సేవించు కొందును బ్రభు!

౮౮

కర్మము నాకు శృంఖల మని తెలిసియు
 నిరతంబుఁ గర్మంబునే యొనర్తు;
 తలఁచుట, చూచుట, తాఁకుట, నడచుట
 యను నివి కర్మంబు లగుట నిజము;
 కర్మంబుఁ దరియింపఁగల జీవితే లేదు,
 కర్మఫలార్థి తాఁగాని నాఁడు,
 జీవికి బంధంబు చెందదు గావున
 సీకయి కర్మముల్ నేనొర్తు;
 యాగయజ్ఞములకుఁ ద్యాగభోగములకు,
 నాది భోక్త వై న యట్టి సీకె,
 లఖల కర్మ ఫలము లర్పించి,
 సుజ్ఞానరూపు నిన్నుఁ జూడ నోపుదుఁ బ్రభు!

౮౯

నజ్జనగోష్ఠియు, సాధుసాంగత్యంబు
 నిత్యకృత్యంబుగా నెఱప నిమ్ము;
 సత్యంబులును శాస్త్రసమ్మతంబులు నగు
 విధివాక్యముల గారవింప నిమ్ము;
 సద్గురు నుపదేశ సారంబు గ్రహించి,
 చిత్త మం దతనిఁ బూజింప నిమ్ము;
 ఆత్మతత్త్వ గ్రహణాతిశయంబున
 నఖిలంబుఁ దానుగా నరయ నిమ్ము;
 కార్యకారణ సంబంధగతు లెఱింగి,
 ఆత్మవిశ్వస్వరూపు ని న్నరయ నిమ్ము;
 ఇదియె నాజ్ఞాన మార్గమై యెసఁగ నిమ్ము;
 అనుభ వానందసిద్ధి నిన్నందుదుఁ బ్రభు!

౯౦

కనుపెట్టి జగముల కాన్పులో నినుఁ గంచు;
 నిస్వనంబులలోన నిన్ను విందు;
 నద్వస్తువుల నిన్నె స్పృశింతు;
 సౌరభముల నీపరిమళములె గ్రహింతు;
 పలుకులలోన నీపలుకులే భావింతు;
 నడపులలోన నీనడలె చూచు;
 నక లేంద్రియము లాత్మసంచారమున నుండ
 నేనుందుఁ బరమాత్ము నిన్నుఁ గలిసి;
 తమప్రవృత్తికి నేనడ్డు తగుల కునికి,
 నింద్రియంబుల యడ్డు నాకింత లేక,
 ప్రకృతినంజంధ మింతమాత్రమె వహించి,
 కర్మయోగినై నిన్ను నేఁ గాంతును బ్రభు!

౯౦

నిన్నన నేల? నేనే నాకు శత్రువునై యుంటి;
 నాయింద్రియముల నడుపు మనసును
 స్వాధీన మొనరించుకొన లేక
 నాయాత్మకే పగదాయనైతి;
 మత్స్యరంబునుఘాని, మనసును బ్రతిమాలి,
 సకలేంద్రియంబుల సాధు చేసి,
 ఆత్మతో మనసున కై క్యంబుఁ గూర్చి,
 బుద్ధిబలంబును వృద్ధి పఱచి,
 వివిధవృత్తుల నేకీభవింపఁ జేసి,
 సమత్వో నిత్యశాంతిని సంఘహించి,
 జ్ఞానముద్రతో నినుఁ గండు సంయమి నయి,
 పరమ మైన బ్రహ్మనందపదమునఁ బ్రభు!

౯౨

జల మందలి రసమ్ము,
 నవిత్పజ్జే హతృకు లందలి తేజంబు నైన వాని;
 ప్రామిన్కు లందలి ప్రణవంబు,
 నాకాశ మందలి శబ్దమ్ము నైన వాని;
 భూమి యందలి గర్భమును,
 హవ్యవాహను నందలి తేజంబు నైన వాని;
 లఖలభూతంబుల యందలి ప్రాణంబు
 మాను లందలి తపం బైన వాని,
 సకలభూతములకు జననకారణ మగు
 నాదిబీజరూప మైన వాని,
 మూఁడు గుణములకును మూలం బయిన వాని,
 నిన్నుఁ గొలుతుఁ గరుణ నింపుము ప్రభు!

౯౩

సర్వజ్ఞఁ డగు వాని, శాశ్వతుఁ డగు వాని,
 నఖిలనియామకుఁ డైన వాని,
 నణువునకంటె సూక్ష్మాకృతి యగు వాని,
 నన్నింటిఁ బోషించు నట్టి వాని,
 సంతరింద్రియముల కందఁబోవని వాని,
 నాదిత్యవర్ణుఁ డైనట్టి వాని,
 ప్రకృతికఠీనుఁడై పరిధవించిన వాని,
 నక్షరబ్రహ్మ మైనట్టి వాని,
 నిత్యనిర్మలానందుఁడై నెగడు వాని,
 నిన్ను సంతతాభ్యాససన్నిహితుఁ జేసి,
 భవతరణ మైన యేకాంతభక్తి లోనఁ,
 బట్టి నేవించి, ముక్తిని బడయుదుఁ బ్రభు!

౯౮

అంతటఁ జరియించు నా మహావాయువు
 నిండి యాకాశమం దుండు నట్లు,
 సకలభూతంబులు సర్వమయుండ వగు
 నీ యందె నిత్యంబు నిండి యుండు;
 ఆత్మమాయ నెవాని నడఁగింతుఁ బొడిగింతు,
 వాని నీ వంటని వాడ వగుట;
 సృష్టిక్రియల కుదాసీనుడ వగు నిన్నుఁ
 గట్టంగ నేర వే కర్మములును;
 నీవధిపాతవై యున్న నీప్రకృతియె
 సృజనఁ గావించు చుండు నీసృష్టి కెల్ల,
 సాక్షివై యుండి, నీవె శాసకుండ వగుదు,
 నీమహత్త్వంబుఁ దెలియంగ నేర్తునె ప్రభు!

గా

భూతభావనుడను, భూతేశ్వరుండును,
 భూతపాలకుడు, విభూతియుతుడు, నగు
 సిన్న నీవె యెఱుఁగుదువు గాని,
 యెవ్వరు నిన్నెఱింగిన వారు లేరు;
 లభిలలోకములు నీయైశ్వర్య మయములు,
 సర్వవిభూతి కీశ్వరుడ వీవు;
 ఏచింతనమున నిన్నెఱుఁగుదు,
 నేవస్తుదృష్టిలో నిన్నుఁ జింతించు కొందు;
 సకలవిశ్వసౌభాగ్యము, సర్వమయము నైన
 యాత్మవిభూతిరహస్య మెఱుఁగఁ జేసి,
 సుజ్ఞానస్థునైన జేసి నన్ను,
 సిత్యసత్యవిభూతిలో నిలుపుము ప్రభు!

౯౬

అగణితనేత్రుండవై యొప్పుటయె కాక,
 పరికించు చుంటివి బహు ముఖముల;
 అగణితతేజుండవై యొప్పుటయె కాక,
 ప్రసరించు చుంటివి బహు కరముల;
 అగణితరూపుండవై యొప్పుటయె కాక,
 ఫచరించు చుంటివి బహు పదముల;
 అగణితభూతాత్మవై యొప్పుటయె కాక,
 పాలించు చుంటివి బహు ప్రకృతుల;
 అఖిలమయుఁడును నఖిలాత్ముఁడైన నీవు,
 గాని దేదియు లేదు లోకముల యందు;
 కంటి నీవిశ్వరూపంబు,
 గంటి నీమహత్వ మెల్లఁ గృతార్థుఁడ నైతిని బ్రభు!

౯౮

అభిమానముఁ ద్యజించి, యాసల నడగించి,
 సకలేంద్రియంబుల సద్దణించి,
 అఖిలకర్మముల నీకర్పించి, సమబుద్ధి
 సంతరాసక్తి నేకాంతభక్తి నిన్న ధ్యానించుచు,
 నిన్ను పాసిండుచు, జిత్తుంబు నీయందె హత్తుఁ జేసి,
 జననమరణరూపసంసారసాగర తరణమున
 కుదాత్తకరణ మైన నీపవిత్రనామ
 నిర్మల స్మరణంబుఁ జేసికొనుచు,
 దొల్లి చేసికొన్న పాపరాశి డుల్చి,
 భవబంధము లెడల్పు వారె
 నిన్నుఁ జేరు వారలు ప్రభు!

౯౮

అది నిరతిశయ మైనది;
 అది సత్తు గానిది;
 అసత్తును గాని, దది సమస్త
 మూవరించుకొని యున్నది;
 అది సకలేంద్రియముల వెలిగించునది;
 అది గుణరహిత మైనది;
 సంగరహిత మైనది;
 అది యఖిలంబు భరియించునది;
 అది బహిరంతరముల నిండినది;
 అది సూక్ష్మమై యిది యని తెలిసి
 యూహింప రాని
 దది విమూఢుల కెల్ల దవ్యగు నది;
 విబుధాళికి సమీపమై యుండు నది;
 జగమ్ము లేలు నది;
 అది యద్వయమే యగునది;
 అది పరమ మైన సీతత్వమైనది ప్రభు!

FF

ఇది పదాడంబరమే లేని సుగమన, ఇది సుబుద్ధి
 గ్రహించి యేలికొనుము;
 ఇది యలంకారవిస్తృతిఁ గోరని
 శుభాంగి; ఇది స్వభావ
 గ్రహించి యేలికొనుము;
 ఇది చిత్రవృత్తంబు లెఱుంగని సౌశీల్య; ఇది సుజాతి
 గ్రహించి యేలికొనుము;
 ఇది భావశైలిల్య మొదవని నిర్మల, ఇది సుభద్ర
 గ్రహించి యేలికొనుము;
 ఇది పవిత్ర, యయోనిజ,
 ఇది యనంత భక్తిభావ సంకీర్తనాభ్యాస
 యోగయాగసంజాత,
 ఇది మదీయాత్మజాత,
 ఎలమి నర్థాంగిగ గ్రహించి యేలుము ప్రభు!

౧౦౦

సీకులకాంతను నేనాదు నన్న,
 గోత్రంబు నెఱుంగ, నూత్రంబు నెఱుంగ;
 సీభోగకాంతను నేనాదు నన్న,
 మనోధశాస్త్ర మెఱుంగ, సమ్మాయ నెఱుంగ;
 సీకీర్తికాంతను నేనాదు నన్న,
 విశ్వవ్యాప్తి నెఱుంగ నైజంబు నెఱుంగ;
 సీముక్తికాంతను నేనాదు నన్న,
 దత్త్వంబు నెఱుంగఁ దాదాత్మ్య మెఱుంగ;
 ఏమి యగుదునొ సీకు నేనెఱుంగఁ గాని,
 భావసంకీర్తనములోన, భక్తిలోన నల్లితి—
 నువర్ణ శతమాన—మది గ్రహించితేని,
 “జీవేశ్వరుడ” వని యెఱుంగుదుఁ బ్రభు!

౧౦౧

ఇచట సందేహార్తియే సంతతం బుండు,
 అచట విదేహారాజ్యసుఖ ముండు;
 ఇచట భవక్లేశమే కాపురం బుండు,
 అచట నజానంద మమరి యుండు;
 ఇచట వ్యయార్తిప్తమే క్రమ్ముకొను చుండు,
 అచట సవ్యయపరమార్థ ముండు;
 ఇచటఁ బ్రకృతిమాయయే యేలికొను చుండు,
 అచట నిత్యబ్రహ్మ మలరుచుండు;
 ఇచట మఱిపుండు, నెఱ్ఱుకయే యచట నుండు,
 ఇచట గుణముండు, నిర్గుణ మచట నుండు,
 ఇచట లయ ముండు, మోక్షమే యచట నుండు,
 ఇచట సచ్చట, సన్న, ని న్నేటిఁగితిఁ బ్రభు!

౧౦౨

కడముట్టఁగా నహంకారంబు దిగఁదావి,
 యభిమానశూన్యలై నట్టి వారు;
 మూలమట్టంబుగా మోహంబుఁ దెగఁగోసి,
 యాత్మనుభూతిఁ గన్నట్టి వారు;
 తుదిఁదాఁకఁగా సంగదోష్కంబు విడనాడి,
 యఖిలంబుఁ దాముగా నరయు వారు,
 సాంతంబుగా నరిషడ్వర్గము జయించి,
 యతిశాంతచిత్తులై నట్టి వారు,
 చక్కఁగా ద్వంద్వముల కెడ చన్న వారు,
 తెల్లముగఁమాయ కవ్వలఁ దేలు వారు,
 మూలమందని సంసారమును ద్యజించి,
 నిన్నుఁ బురుషోత్తము గ్రహింప నేర్తు ను ప్రభు!

